

ikke foretages ændringer i deres tilstand uden nationalmuseets og fredningsnævnets samtykke. Det er fundet rettest at præcisere, hvilken fremgangsmåde, der i konsekvens også af gældende lovs regler skal følges, når et jordfast fortidsminde findes under jordarbejde, herunder om anmeldelse af fundet, og hvorledes rigsantikvaren skal forholde sig. Specielt bemærkes, at bestemmelsen i 2. punktum om aflevering af fundne genstande er bl. a. motiveret med, at netop disse genstande gennem forbindelse til fortidsmindet har en særlig betydning. Bestemmelsen svarer stort set til, hvad der er gældende i de andre nordiske lande. Om fordelingen af de fundne genstande de offentlige museer imellem agter ministeriet at fastsætte nærmere regler. Det bemærkes, at spørgsmålet om, hvorledes man skal forholde sig med fundne oldsager, ikke hidtil har været undergivet særlige retsregler, når bortses fra Danefå, d. v. s. genstande af særlig betydning, jfr. Danske Lovs 5-9-3 og forordningerne af 22. marts 1737 og af 7. august 1752. I de øvrige nordiske lande gælder stort set en gammel anmeldelses- og afleveringspligt, jfr. for Sveriges vedkommende § 10, stk. 1, i lov nr. 350 af 12. juni 1942 om fornminnen, for Finlands, § 17, stk. 3, i lov nr. 295 af 17. juni 1963 om fornminnen og for Norges, § 8, stk. 1, i lov af 29. juni 1951 om fortidsminnen. Den foreslåede bestemmelse er således for denne særlige fundgruppe i overensstemmelse hermed. Rigsantikvaren bør sættes i stand til at kunne udbetale dusør for de afleverede genstande.

Sidste pkt. i stk. 1 om, at offentlige anlægsmyndigheder afholder udgifterne, er ny. Det svarer til, hvad der er gældende f. eks. i Sverige, og hvad der i nogle tilfælde har været praktiseret her. Den må ses i forbindelse med, at rigsantikvarens undersøgelsesbevillinger ikke kan reguleres i takt med den offentlige anlægsvirksomhed. Hvor opdagelsen af et fortidsminde sker i forbindelse med drift af et areal eller med et privat anlægsarbejde, findes det rimeligt som ny regel at indføre, at udgifterne ved undersøgelsen udredes af rigsantikvaren, herunder det tab ejeren måtte lide ved ikke at kunne fortsætte en normal drift af arealet.

Stk. 3. Da der ved bevarelsen af fortidsminder på stedet for eftertiden vil kunne opstå den situation, at et areal må udgå for bestandig af den hidtidige drift, foreslås oprettet en nyordning, hvorefter der ved fremdragelsen af fortidsminder, som rigsantikvaren finder bør opretholdes, forholdes på samme måde, som hvor — efter lov nr. 195 af 8. juni 1966 om bygningsfredning § 10 — Det særlige bygningssyn ikke vil imødekomme en ansøgning om tilladelse til nedrivning af en fredet bygning,

således at rigsantikvaren kan gøre indstilling til ministeren om erhvervelse af fortidsmindet og eventuelt et omkringliggende areal. Endvidere indeholder forslaget, ligesom bygningsfredningsloven, en ekspropriationshjemmel for tilfælde, hvor en frivillig aftale ikke kan opnås.

Stk. 4 kodificerer, hvad der har været en forudsætning for administrationen af den hidtidige lov.

Stk. 5. Efter nationalmuseets praksis har anlæg fra fortiden på havbunden været omfattet af naturfredningslovens § 2, jfr. § 41, stk. 2, hvorefter loven også omfatter søterritoriet. Da proceduren for beskyttelse af fortidsminder på landjorden er baseret på de særlige ejendomsretlige problemer, der gælder her, har man fundet det hensigtsmæssigt, at der i loven indføjes en særlig bestemmelse om fortidsminder på søterritoriet.

Til § 50.

Rigsantikvaren har i en række tilfælde af beskadigelse af fortidsminder indbragt sager herom for domstolene med påstand om bøde og retablering af det beskadigede fortidsminde på ejerens bekostning. Denne praksis foreslås her kodificeret gennem tilvejebringelse af en særlig hjemmel. Det må være en naturlig følge af princippet om, at rigsantikvaren fastsætter, hvad der er et fredet fortidsminde, at en retablering kan kræves af denne. Der kan her henvises til den tilsvarende situation for fredede bygninger, hvor Det særlige bygningssyn efter lovens § 8, hvis en i klasse A fredet bygning vanrøgttes, kan pålægge ejeren eller brugeren at foretage den fornødne istandsættelse inden for en rimelig frist, og hvis arbejdet alligevel ikke udføres, på ejerens eller brugerens bekostning lade det foretage.

Til § 51.

Stk. 1 og 2. Det må anses for formålstjenligt at præcisere den ret, der allerede må bestå for rigsantikvaren til at kræve adgang til jordfaste fortidsminder. Endvidere foreslås hjemmel for, at et fortidsminde kan istandsættes af rigsantikvaren uden udgift for ejeren samt for det offentliges (frivillige) erhvervelse først og fremmest af fortidsminder, som bør være offentligt tilgængelige.

Til § 52.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 2, stk. 2.

Til § 53.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 2, stk. 1, 3. punktum, idet dog kredsen af de fortidsminder, omkring hvilke zonen er gældende, er indsnævret.